

Rättigheter och skyldigheter i dataförordningen

Johan Sundberg och Johan Thörn, 19 november 2025

Årets
samhälls-
insats 2025

SVENSKA
UTBILDNINGSPRISET

Agenda

- Övergripande om roller och skyldigheter / rättigheter
- Att tänka på

Inledning

Bakgrund

Ökat antal uppkopplade produkter på marknaden, inklusive ökat värde av genererad data.

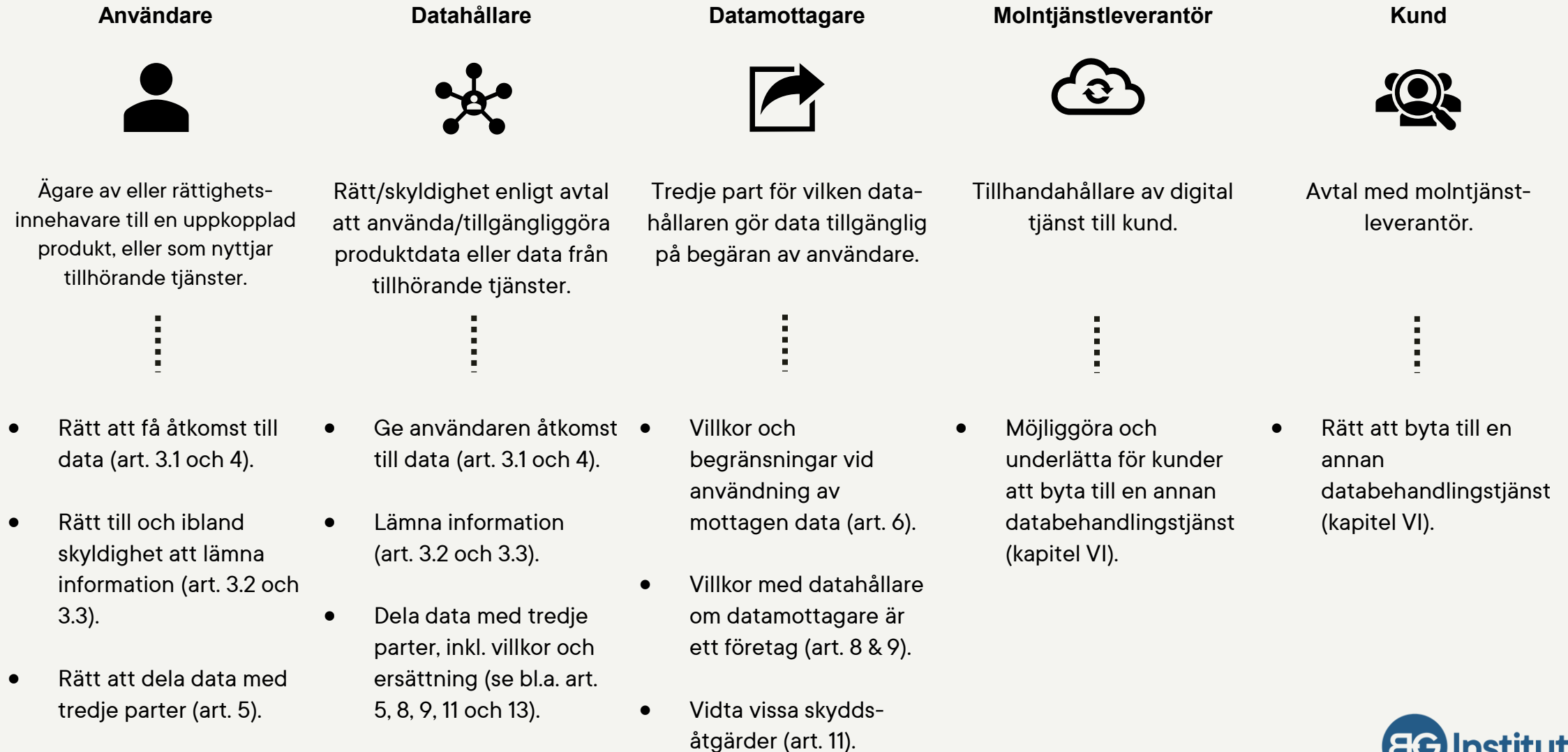
Harmoniserat regelverk om vem som har rätt att använda relevant data och villkoren för detta.

Dataförordningen trädde i kraft 11 januari 2024 med direkt effekt i hela EU.

Dataförordningen börjar, med vissa undantag, att tillämpas 12 september 2025. För mer information, se tidslinje på separat bild.

Övergripande illustration över roller och skyldigheter/rättigheter

Tillämpningsområde m.m.

Introduktion till dataförordningen

Tillämpnings- område

- **Extraterritoriellt** tillämpningsområde (artikel 1.3)

Förhållandet till GDPR

- GDPR ges **företräde** vid konflikt. (artikel 1.5)
- Vissa rättigheter, t.ex. dataportabilitet, **utvidgas** i dataförordningen.
- Identifiera lämplig **rättslig grund** och **rättsligt undantag** enligt art. 6 och 9 i GDPR om personuppgifter är involverade.
- Viktigt med åtgärder och rutiner som gör att personuppgifter och icke-personuppgifter kan **särskiljas**.

Begrepp

Introduktion till dataförordningen

Användare

- *En fysisk eller juridisk person som äger en uppkopplad produkt eller till vilken tillfälliga rättigheter att använda den uppkopplade produkten har överlåtits genom avtal, eller som erhåller tillhörande tjänster (artikel 2.12).*

Data

- *Varje digital återgivning av handlingar, fakta eller information och varje sammanställning av sådana handlingar, fakta eller information, även i form av ljudupptagningar, bildupptagningar eller audiovisuella upptagningar (artikel 2.1).*

Uppkopplad produkt

- *En vara som erhåller, genererar eller samlar in data om sin användning eller om sin miljö, och som kan kommunicera produktdata via en elektronisk kommunikationstjänst, fysisk åtkomst, åtkomst genom uppkoppling eller åtkomst i enheten, och vars huvudfunktion inte är att lagra, behandla eller överföra data för någon annan part än användaren (artikel 2.5).*

Datahållare

- *En fysisk eller juridisk person som har en rätt eller skyldighet, i enlighet med denna förordning, tillämplig unionsrätt eller nationell lagstiftning som antagits i enlighet med unionsrätten, att använda och tillgängliggöra data, inbegripet produktdata eller data från tillhörande tjänster som denne har hämtat eller genererat under tillhandahållandet av en tillhörande tjänst, om detta avtalats (artikel 2.13).*

Begrepp forts.

Introduktion till dataförordningen

Databehandling tjänst

- *En digital tjänst som tillhandahålls en kund och som möjliggör allmän nätverkstillgång på begäran till en gemensam pool av konfigurerbara, skalbara och elastiska databehandlingsresurser av centraliserad, distribuerad eller mycket distribuerad art och som snabbt kan tillhandahållas och levereras med minsta möjliga administration eller interaktion med tjänsteleverantören (artikel 2.8).*

Kund

- *En fysisk eller juridisk person som har ingått ett avtalsförhållande med en leverantör av databehandlingstjänster i syfte att använda en eller flera databehandlingstjänster (artikel 2.30).*

Datamottagare

- *En fysisk eller juridisk person som agerar för syften kopplade till personens näringsverksamhet, affärsverksamhet, hantverk eller yrke och som är en annan än användaren av en uppkopplad produkt eller tillhörande tjänst, för vilken datahållaren gör data tillgängliga, inbegripet en tredje part på begäran från användaren till datahållaren eller i enlighet med en rättslig skyldighet enligt unionsrätten eller nationell lagstiftning som antagits i enlighet med unionsrätten. (artikel 2.14).*

Produktdata

- *Data som genereras genom användning av en uppkopplad produkt och som tillverkaren har utformat för att kunna hämtas via en elektronisk kommunikationstjänst, via fysisk åtkomst eller åtkomst i enheten av en användare, datahållare eller en tredje part, inbegripet tillverkaren i tillämpliga fall (artikel 2.15).*

Begrepp forts.

Introduktion till dataförordningen

Tillhörande tjänst

- En digital tjänst, annan än en elektronisk kommunikationstjänst, inbegripet programvara, som är ansluten till produkten vid tidpunkten för köp, hyra eller leasing på ett sådant sätt att den uppkopplade produkten inte skulle kunna utföra en eller flera av sina funktioner utan den, eller som senare ansluts till produkten av tillverkaren eller en tredje part för att lägga till, uppdatera eller anpassa funktioner hos den uppkopplade produkten (artikel 2.6).

Data från en tillhörande tjänst

- Data som representerar digitaliseringen av användaråtgärder eller användarhändelser som kan härledas från den uppkopplade produkten och som registreras avsiktligt av användaren eller genereras som en biprodukt av användarens åtgärder under leverantörens tillhandahållande av en tillhörande tjänst (artikel 2.16).

Lätt åtkompliga data

- Produktdata och data från en tillhörande tjänst som en datahållare lagligen erhåller eller lagligen kan erhålla från den uppkopplade produkten eller tillhörande tjänsten, utan oproportionella ansträngningar som går utöver en enkel åtgärd (artikel 2.17).

Produktdata

- Data som genereras genom användning av en uppkopplad produkt och som tillverkaren har utformat för att kunna hämtas via en elektronisk kommunikationstjänst, via fysisk åtkomst eller åtkomst i enheten av en användare, datahållare eller en tredje part, inbegripet tillverkaren i tillämpliga fall (artikel 2.15).

Datadelning

Datadelning mellan företag respektive företag och konsumenter

Översikt kapitel II

- **Användares tillgång** till genererad data från uppkopplade produkter och tillhörande tjänster.
- **Användares delning** av data med en tredje part.
- **Tredje parts** vidareanvändning.

Skyldighet att göra data direkt tillgängligt för användare

- **Utforma** och **tillverka** uppkopplade produkter för att göra **data direkt tillgängligt**. (artikel 3.1)

Information till användare innan avtal ingås

- Rätt att få **information** om den data som produkten/tjänster **genererar** och hur användaren kan få **åtkomst** till sådan data. (artiklarna 3.2 och 3.3)

Datahållares rättigheter och skyldigheter

- **Flertalet skyldigheter** och **rättigheter** för **datahållare** gentemot både **användare** och **tredje parter**, t.ex. göra lätt åtkomliga data tillgängligt, underlätta för användaren att göra val, tillvarata säkerheten, skydda företagshemligheter samt skyldigheter för tredje parter som tar emot data. (artikel 4)

Datadelning forts.

Datadelning mellan företag respektive företag och konsumenter

Användares rätt
att dela data
med tredje
parter

- Rätt för användare att dela data med tredje part (artikel 5)
- "Lätt åtkomliga data"

Skyldigheter för
tredje parter
som tar emot
data

- Ändamål och villkor för användning enligt överenskommelse med användaren (artikel 6)
- Skyldighet att radera när inte längre nödvändigt för ändamålet

Undantag för
mikroföretag
och små företag
(artikel 7)

- Mikroföretag - färre än 10 anställda, inte mer än 2 MEURO i omsättning
- Litet företag - färre än 50 anställda, inte mer än 10 MEURO i omsättning

Datadelning forts.

Tillgängliggörande av data till datamottagare som är företag

Översikt kapitel III

- Gäller när datahållare i **förbindelser mellan företag** är skyldig att tillgängliggöra data för en datamottagare enligt artikel 5.

Villkor ska vara rättvisa, rimliga och icke-diskriminerande (artikel 8)

- **Oskäligen avtalsvillkor** är **inte bindande**, t.ex. som ger part åtkomst till data på ett sätt som avsevärt skadar den andra parten eller villkor som hindrar eller begränsar part att använda data i vissa situationer.
- Förbud mot **diskriminering** av jämförbara datamottagare.
- Förbud att göra data tillgängligt på **exklusiv** grund.

Datahållarens rätt till icke-diskriminerande och skälig ersättning (artikel 9)

- Baserat på **faktiska** kostnader, investeringar samt datans volym, format och karaktär.
- EU-kommissionen avser att anta **riktlinjer**.

Tillåtna tekniska skyddsåtgärder (artikel 11)

- **Rätt** för **datahållaren** att vidta lämpliga tekniska skyddsåtgärder för att förhindra obehörig åtkomst till data och för att säkerställa att dataförordningen efterlevs, samt konsekvenser vid obehörigt nyttjande.

Datadelningstjänster

Byte av databehandlingstjänster

Översikt kapitel VI

- Leverantörer av databehandlingstjänster (**molntjänstleverantörer**) är bl.a. skyldiga att **möjliggöra** och **underlätta** för kunder att **byta** till en annan **liknande molntjänst**.

Flertalet skyldigheter gäller för molntjänstleverantörer

- **Rättigheter** och **skyldigheter** ska anges i **avtal**.
- Molntjänstleverantörer får **inte** längre ta ut **bytesavgifter**.
- Vissa **undantag** för **skraddarsydda** molntjänster
- **Se över era kundavtal!**

Ikraftträdande m.m.

Genomförande och efterlevnad

Ikraftträdande och tillämpning

- Dataförordningen trädde i kraft den 11 januari 2024 och reglerna börjar att tillämpas från och med 12 september 2025.
- I artikel 50 till dataförordningen anges dock en rad villkor och undantag vad gäller tillämpningen. Se tidslinje på nästa bild för mer information.

Klagomål och sanktionsavgifter

- Rätt för fysiska och juridiska personer att lämna in **klagomål**, dock **ingen rätt till skadestånd** enligt dataförordningen.
- Upp till respektive **medlemsstat** att fastställa belopp och regler för **sanktionsavgifter**. Ska anmälas senast 12 september 2025 till EU-kommissionen.

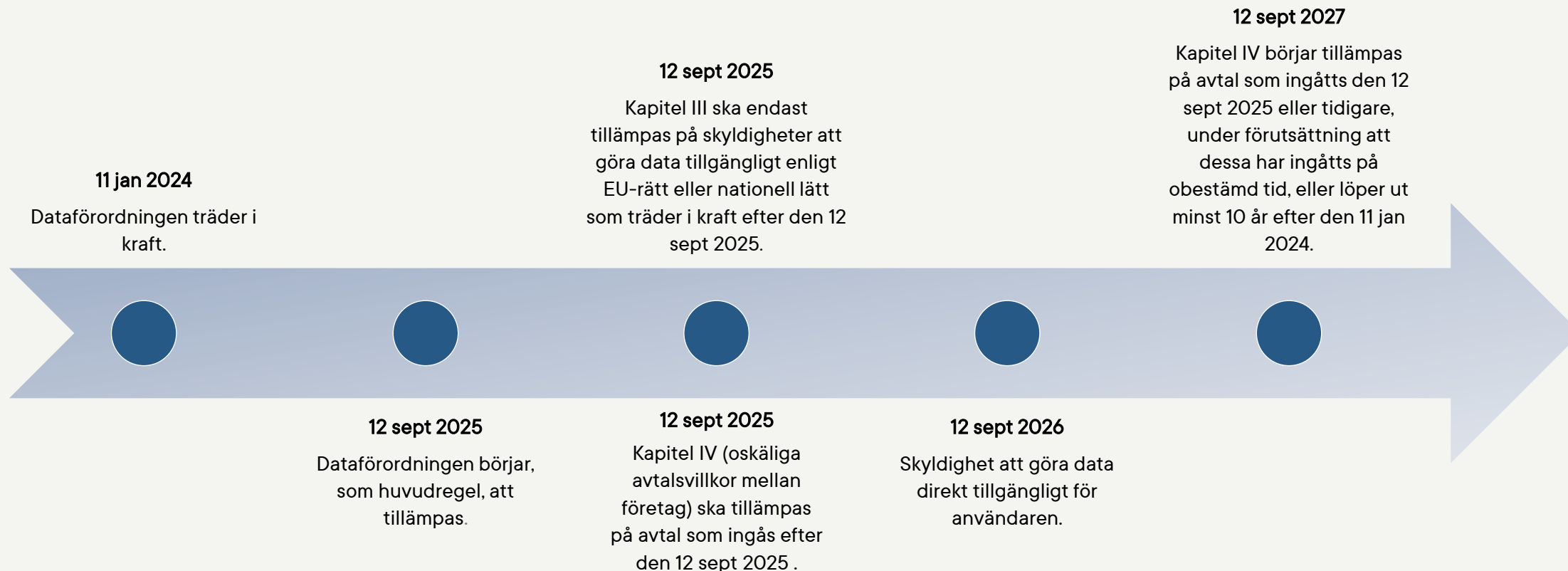
Status i Sverige

- **Kommittédirektiv (2024:97)** enligt vilken en särskild utredare ska föreslå kompletterande bestämmelser till dataförordningen. Uppdraget ska redovisas den 22 december 2025.

Framtida vägledning

- **EU-kommissionen** avser att publicera **standardavtalsvillkor** för att underlätta tillämpningen av dataförordningen.
- Den **Europeiska datainnovationsstyrelsen** har fått i uppdrag att ta fram **vägledningar** och i övriga **underlätta** förståelsen för och tillämpningen av dataförordningen.

Tidslinje över ikraftträdande och tillämpning

Att tänka på (bland annat)

Säkerställ att användare får tillgång till data från uppkopplade produkter och relaterade tjänster (t.ex. IoT-enheter).

Tillhandahåll data i ett lättillgängligt, maskinläsbart format utan onödiga dröjsmål och utan orimliga kostnader.

Möjliggör datadelning med tredje part när användaren begär det, på rättvisa och icke-diskriminerande villkor.

Justera avtal och processer för datadelning så att dessa blir transparenta, rimliga och tydligt dokumenterade.

Se över era kundavtal om företaget erbjuder molntjänster, inklusive att underlätta byte av leverantör.

Nyhetsdag i GDPR, 2 dec 2025

Uppdatering kring ny lagstiftning, aktuell praxis, nyheter och trender inom GDPR.

GDPR för bank- och finanssektorn, 16 april 2026

- Reglerna i GDPR i ljuset av bank- och finanssektorns särskilda förhållanden
- Samspelet mellan GDPR och sektorspecifik lagstiftning
- Kontroller av sanktionslistor, kontroller av arbetssökande, m.m.

Registrerades rättigheter enligt Dataskyddsförordningen, e-kurs

- Innebörden av de rättigheter för enskilda som följer av GDPR
- Vägledning och praxis
- Integritetsskyddsmyndighetens tillsynsverksamhet

Vad tyckte du om dagens webinarium?

Ta gärna 30 sekunder och svara på utvärderingen!
Efter det besvaras frågor i mån av tid

Frågor?

**Årets
samhälls-
insats 2025**

 **SVENSKA
UTBILDNINGSPRIS**

Tack!

För frågor om BG Institute och våra kurser,
mejla oss på kursinformation@bginstitute.se

**Årets
samhälls-
insats 2025**

SVENSKA
UTBILDNINGSPRISET